

İTOSAM

İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

HAFTALIK
EKONOMİ BÜLTENİ
02 HAZİRAN 2025

Ekonomide Son Gelişmeler

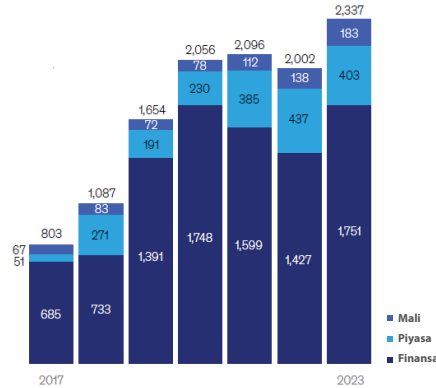
- 03 MCKINSEY: SANAYİ POLİTİKALARININ YENİ ÇAĞI
- 05 OECD: KÜRESEL ÇELİK GÖRÜNÜMÜ
- 07 TCMB: FİNANSAL İSTİKRAR RAPORU 2025
- 09 GAYRİSAFİ YURT İÇİ HASILA
- 12 DIŞ TİCARET İSTATİSTİKLERİ
- 14 EKONOMİK GÜVEN ENDEKSİ
- 15 HİZMET ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ
- 16 İŞGÜCÜ İSTATİSTİKLERİ

“Küresel Rekabette Yeni Dönem: Teşvik Odaklı Sanayi Politikaları”

Dünya genelinde endüstriyel politikaların doğası önemli bir dönüşüm geçiriyor. McKinsey tarafından yayımlanan yeni rapora göre ülkeler artık yalnızca iç pazarlarını korumaya değil, aynı zamanda stratejik sektörlerde küresel üstünlük sağlamaya odaklanıyor.

2017 ile 2023 yılları arasında dünya genelinde uygulanan sanayi politikası müdahalelerinde büyük bir artış yaşandı. 2017 yılından bu yana küresel ölçekte uygulamaya alınan sanayi politikası müdahaleleri yaklaşık %390 oranında artış gösterirken bu dönemde öncelikli ülkelerde toplam müdahale sayısı neredeyse üç katına çıkarak 803'ten 2.337'ye yükseldi. Bu müdahalelerin en büyük kısmını finansal teşvikler oluşturuyor. Hükümetlerin şirketlere sağladığı doğrudan hibe, kredi, sübvansiyon, devlet yardımı ve yatırım destekleri gibi finansal araçlar, tüm teşviklerin yaklaşık üçte ikisini kapsıyor ve en baskın politika aracı olarak öne çıkıyor. 2017 yılında bu teşviklerin sayısı 685 iken 2023 yılında 1.751'e ulaştı. Bu, yılda ortalama %18'lik bir büyüme anlamına geliyor. Genel tablo ise devletlerin küresel rekabette daha etkin rol almak için sanayi politikalarını yeniden aktif biçimde kullanmaya başladığı ve bu yeni dönemin sadece piyasa aktörleriyle değil, kamu teşvikleriyle şekillendiğini gösteriyor.

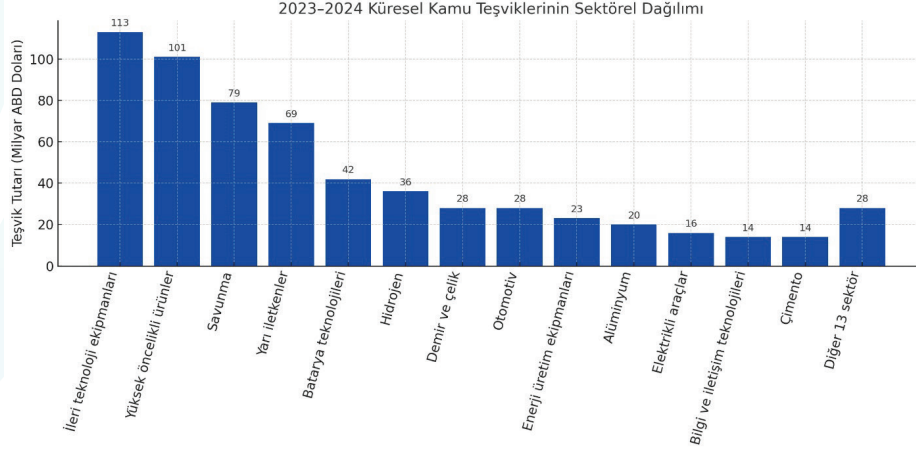
Sanayi Politikası Müdahaleleri: Finansal, Piyasa ve Mali Teşvik Türleri, Toplam Sayı

“13 Ürün Grubu Toplam Teşviklerin %96’sını Oluşturuyor”

Kamu destekleri özellikle yarı iletkenler, batarya teknolojileri, savunma sanayi, yeşil enerji ve ileri üretim ekipmanları gibi stratejik sektörlerde yoğunlaşıyor. Raporla göre yalnızca 13 sektör, toplam kamu teşviklerinin %96’sını oluşturuyor. Bu da devletlerin kaynaklarını, ekonomik getirisi yüksek ve jeopolitik etkisi olan sektörlerle yönelttiğini gösteriyor. Özellikle batarya sektörü, bu dönüşümün çarpıcı örneklerinden biri. 2023 yılı itibarıyla bu alana sağlanan kamu destekleri, sektörün küresel gelirlerinin %30’una ulaşmış durumda. Çin, halen küresel çapta en fazla kamu desteği sağlayan ülke konumunda ve hem teşvik miktarı hem de kapsam bakımından liderliğini sürdürürken ABD, özellikle COVID-19 sonrası süreçte sanayi teşviklerini hızla artırdı. Avrupa Birliği ise doğrudan para harcamak yerine, daha çok düzenleyici çerçeve ve yatırım yönlendirmeleriyle stratejik alanlarda etkili olmaya çalışıyor.

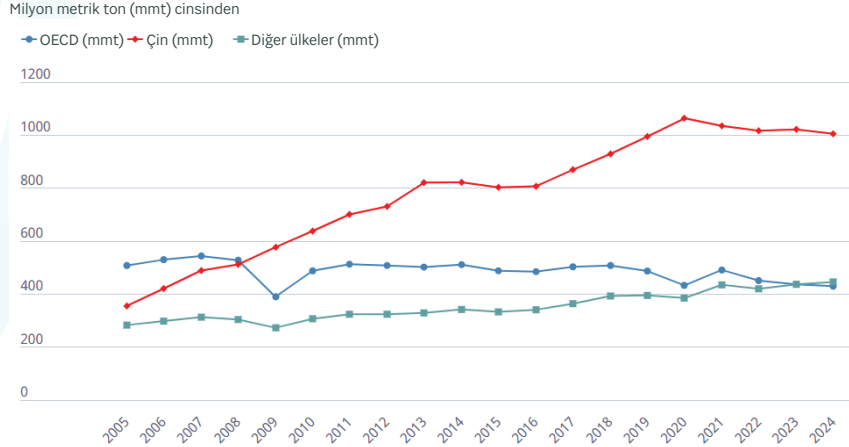
2023–2024 Küresel Kamu Teşviklerinin Sektörel Dağılımı

“Küresel Çelik Sektöründe Aşırı Kapasite Endişesi”

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı'nın (OECD) yayımladığı “Küresel Çelik Görünümü 2025” raporuna göre küresel çelik piyasası ciddi bir yapısal dengesizlikle karşı karşıya. 2027 yılına kadar küresel çelik üretim kapasitesinin 165 milyon ton artacağı tahmin ediliyor. Bu kapasite artışının yaklaşık %60'ının Çin ve Hindistan başta olmak üzere Asya ülkelerinden kaynaklanması bekleniyor. Ancak küresel talepte aynı oranda bir artış öngörülmediğinden arz-talep dengesinin daha da bozulacağı ve 2027 yılı itibarıyla 721 milyon tonluk bir arz fazlası oluşacağı belirtiliyor. Bu miktar, 2024 yılı itibarıyla OECD ülkelerinin toplam çelik üretimini 290 milyon ton aşıyor. Raporda, kapasite kullanım oranının %70'e kadar gerilemesinin çelik üreticilerinin kârlılığını düşüreceği, yatırım kararlarını sekteye uğratacağı ve sektörün karbon salımını azaltma çabalarını olumsuz etkileyeceği ifade ediliyor.

2005–2024 Yılları Arasında OECD Ülkeleri, Çin ve Diğer Ülkelerde Çelik Üretimi

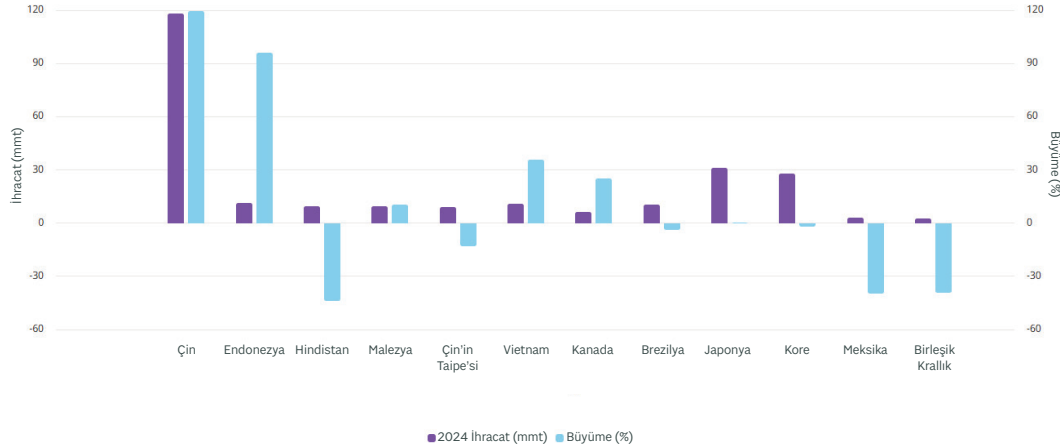

Kaynak: OECD

“Çin Sübvansiyonlarıyla Piyasa Dengesini Etkiliyor”

Raporda dikkat çekilen bir diğer önemli unsur ise OECD dışı ülkelerdeki yoğun sübvansiyon uygulamaları ve bunun sonucu olarak piyasa dışı politikaların bu dengesizliği daha da derinleştirmesidir. Çin'in çelik sektörüne sağladığı sübvansiyonların, firma gelirlerine oranla OECD ortalamasının yaklaşık 10 katı düzeyinde olduğu vurgulanıyor. Çin'in çelik ihracatı 2020'den bu yana iki katın üzerine çıkarak 2024 yılında 118 milyon tonla rekor kırdığı belirtiliyor. Rapora göre bu artış OECD ülkelerinde ithalatı artırırken yerli üreticileri baskı altına almış ve ticaret önlemlerinde beş kat artışa neden oldu. 2020'den bu yana Avrupa Birliği ve Birleşik Krallık'ta çelik ithalatı %13, Japonya ve Kore'de %18, Kuzey Amerika'da %40, Türkiye'de %52, Güney Amerika'da %60 ve Okyanusya'da %77 oranlarında artış gösterdi. OECD bu gelişmeler ışığında, piyasa bozulmalarını giderecek yapısal reformlara, eşit rekabet ortamını sağlayacak politikalara ve düşük karbonlu üretim teknolojilerinin hızla yaygınlaştırılmasına yönelik uluslararası iş birliğinin önemini vurguluyor.

Seçili Ülkelerde Çelik İhracat Hacimleri (2024) ve İhracat Artışı (2020–2024)

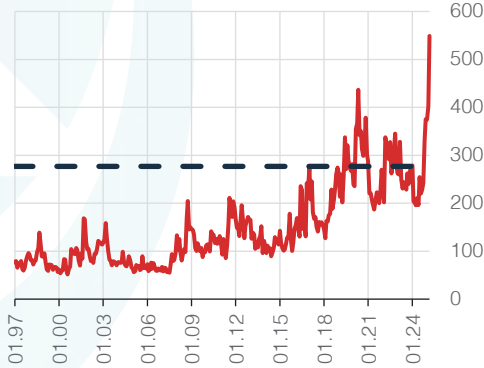
Kaynak: OECD

“Küresel Belirsizlikler Yükselişte”

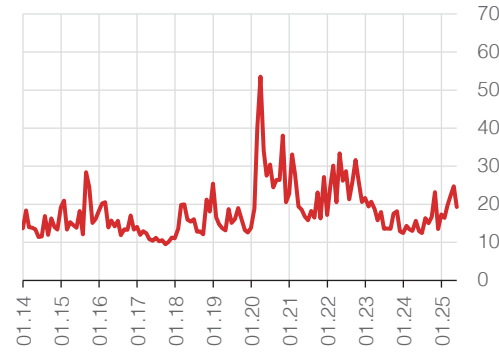
TCMB, 2025 yılına ait ilk Finansal İstikrar Raporu’nu yayımladı. Raporla, küresel ekonomik belirsizliklerin pandemi dönemini aşarak tarihi seviyelere ulaştığı belirtiliyor. Artan jeopolitik gerilimler, tedarik zincirindeki aksaklıklar ve ABD’nin yeni gümrük tarifeleri gibi gelişmeler, Ekonomi Politikası Belirsizlik Endeksini yukarıya taşıyor.

Rapora göre 2022’nin ikinci yarısından itibaren emtia fiyatlarında gözlenen düşüş, enflasyonist baskıları sınırlasa da küresel büyüme görünümü üzerindeki belirsizlikleri artırdı. Brent petrol fiyatları pandemi öncesi seviyelere gerilerken küresel risk artışıyla altın fiyatı tarihi zirveye ulaştı. Bu ortamda ABD doları değer kaybederken gelişmiş ülke tahvil faizlerinde yükseliş yaşandı. Raporla, tüm bu gelişmelerin piyasalarda oynaklığı artırarak portföy yatırımlarını olumsuz etkilediği vurgulandı.

Ekonomi Politikası Belirsizlik Endeksi

VIX Volatilite Endeksi

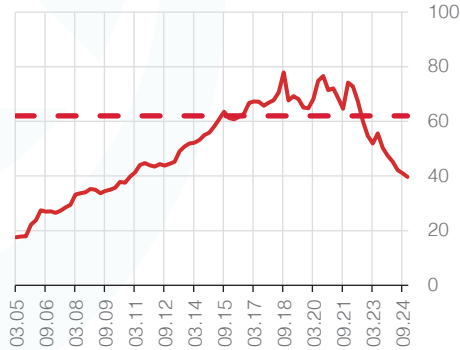

“Reel Sektörün Borcu Geriliyor, Yabancı Para Kredilerin Payı Artıyor”

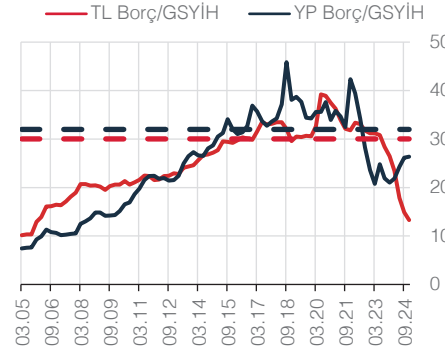
Raporda reel sektöre ilişkin detaylı analizlere de yer veriliyor. Buna göre reel sektörün toplam borçluluğu azalmaya devam ederken bu gerilemede özellikle TL borçlardaki düşüş belirleyici oldu. Sıkılaştıran finansal koşullar ve kredi büyüme sınırları, TL borçlanmayı sınırlandırırken görece düşük maliyetli YP kredilerin toplam borç içindeki payı arttı.

Reel sektör borcunun GSYİH'ye oranı %39,7 ile emsal ülkelerin ortalaması olan %61,9'un oldukça altında yer alıyor. Türkiye'de bu oran son bir yılda 7,8 puan düşerken emsal ülkelerdeki gerileme sınırlı kaldı. Aynı dönemde, yurt içi kaynaklı YP kredi büyümesi %62,5, TL kredi büyümesi ise %39 düzeyinde gerçekleşti. Yurt dışı borçlanma daha sınırlı artış gösterse de yüksek TL faizleri nedeniyle yurt dışı ihraçlarda artış eğilimi gözleniyor.

Reel Sektörün Toplam Borçluluğunun GSYİH'ye Oranı

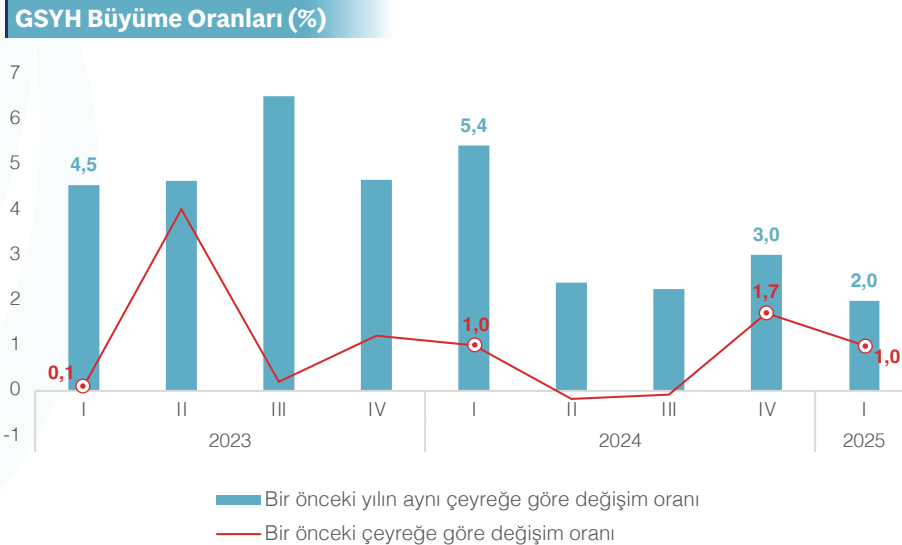

Reel Sektörün TL ve YP Borçluluğu (%)

“GSYH İlk Çeyrekte %2 Büyüdü”

Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYH), 2025 yılının birinci çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre %2,0 oranında artış gösterdi. Üretim yöntemine göre cari fiyatlarla hesaplanan GSYH ise %36,7'lik yükselişle 12 trilyon 125 milyar 173 milyon TL olarak gerçekleşti. Aynı dönemde cari fiyatlarla ABD doları bazında GSYH değeri de 335 milyar 504 milyon dolar olarak kaydedildi.

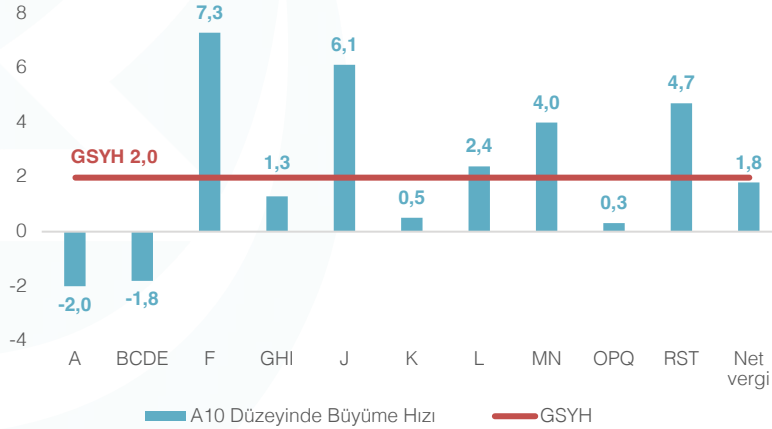

Kaynak: TÜİK

“İnşaat Sektörü %7,3 Büyüdü”

2025 yılı ilk çeyreğinde üretim; inşaat sektöründe %7,3, bilgi ve iletişimde %6,1 ve diğer hizmet faaliyetlerinde %4,7 oranında artış gösterdi. Buna karşılık, tarım sektöründe %2,0, sanayi sektöründe ise %1,8 oranında azalış yaşandı.

GSYH İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Büyüme Hızları (%)

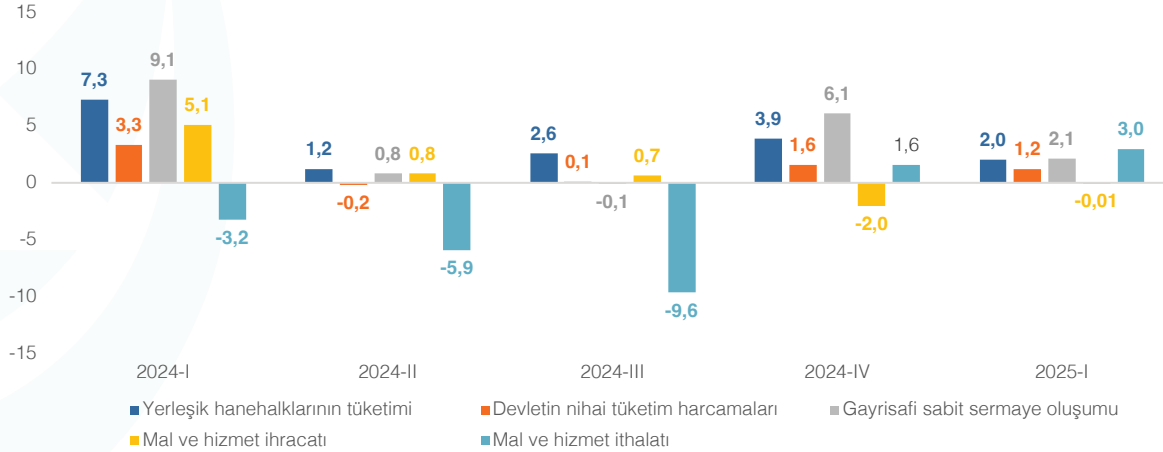
Kaynak: TÜİK

- A → Tarım, ormancılık ve balıkçılık
- BCDE → Sanayi
- C → İmalat sanayi
- F → İnşaat
- GHI → Hizmetler
- J → Bilgi ve iletişim
- K → Finans ve sigorta faaliyetleri
- L → Gayrimenkul faaliyetleri
- MN → Mesleki, idari ve destek hizmet faaliyetleri
- OPQ → Kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
- RST → Diğer hizmet faaliyetleri

“Hanehalkı Tüketiminde Yıllık %2,0 Artış”

2025 yılının ilk çeyreğinde hanehalkı tüketimi, bir önceki yılın aynı dönemine göre %2,0 artış gösterdi. Devletin nihai tüketim harcamaları %1,2, gayrisafi sabit sermaye oluşumu ise %2,1 oranında yükseldi. Aynı dönemde mal ve hizmet ihracatı %0,01 ile sınırlı bir düşüş kaydederken ithalatta %3,0 oranında artış yaşandı.

Harcama Yöntemiyle GSYH Bileşenlerinin Büyüme Hızları (%)

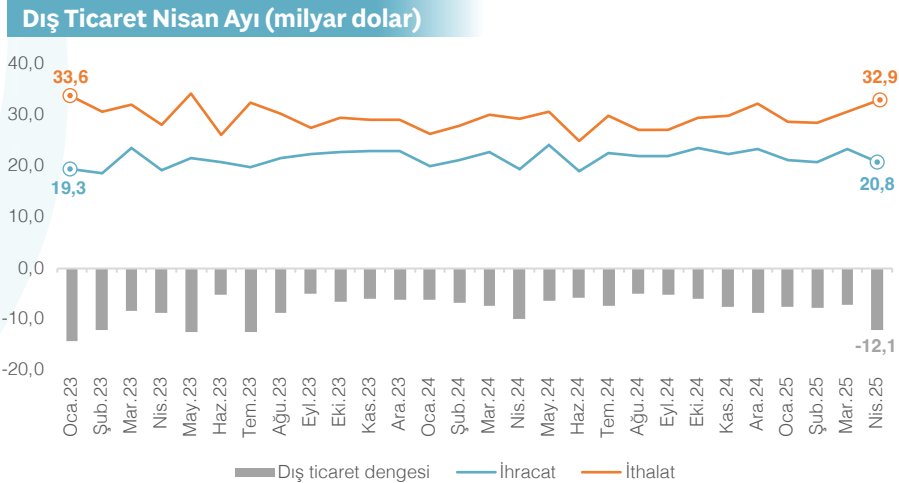

Kaynak: TÜİK

“İthalat Son 23 Ayın En Yüksek Seviyesinde”

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) yayımladığı dış ticaret verilerine göre nisan ayında ihracat, bir önceki yılın aynı ayına göre %7,8 oranında artarak 20 milyar 801 milyon dolar oldu. Aynı dönemde ithalat ise %12,7 arttı ve 32 milyar 893 milyon dolar seviyesinde gerçekleşti. Böylece ithalatta son 23 ayın en yüksek seviyesine ulaşıldı. İthalat ve ihracat arasındaki farkı gösteren dış ticaret dengesi ise geçen seneye kıyasla %22,3 oranında artarak son 21 ayın en yüksek seviyesinde gerçekleşti. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise 2025 yılının ilk ayında %74,2 iken nisan ayında bu oran %63,2'ye kadar geriledi.

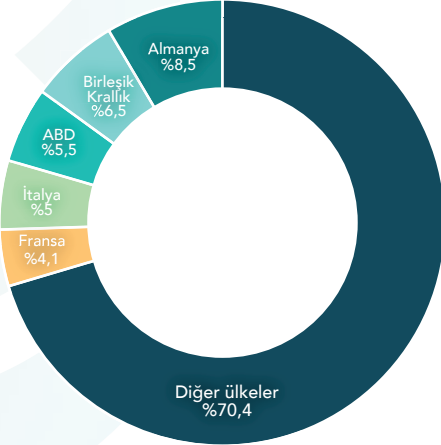
Enerji ürünleri ve parasal olmayan hariç dış ticaret açığı ilgili ayda 6 milyar 166 milyon oldu. Enerji ve altın hariç ihracatın ithalatı karşılama oranı ise %75,7 düzeyinde gerçekleşti. Geniş ekonomik sınıflandırmaya göre değerlendirme yapıldığında ise ithalatta sermaye mallarının payı %14, ara mallarının payı %69,4 ve tüketim mallarının payı %16,3 seviyesinde gerçekleşti.

“İthalatta İlk Sıra Çin’de”

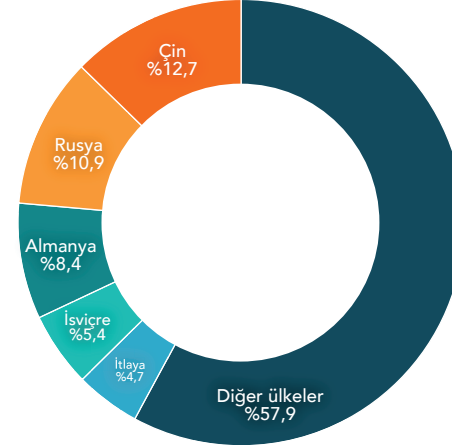
Nisan ayında en çok ihracat gerçekleştirilen ülke 1 milyar 769 milyon ile Almanya oldu. Bu ülkeyi ise sırasıyla 1 milyar 350 milyon dolar ile Birleşik Krallık, 1 milyar 150 milyon dolar ile ABD ve 1 milyar 46 milyon dolar ile İtalya izledi. İthalatta ise Çin yerini koruyarak ilk sırada yer aldı. Buna göre Çin’den yapılan ithalat ilgili dönemde 4 milyar 177 milyon dolar olurken, bu ülkeyi sırasıyla 3 milyar 582 milyon dolar ile Rusya Federasyonu, 2 milyar 773 milyon dolar ile Almanya ve 1 milyar 755 milyon dolar ile İsviçre izledi.

Ülkelere Göre İhracat, Nisan 2025

Kaynak: TÜİK

Ülkelere Göre İthalat, Nisan 2025

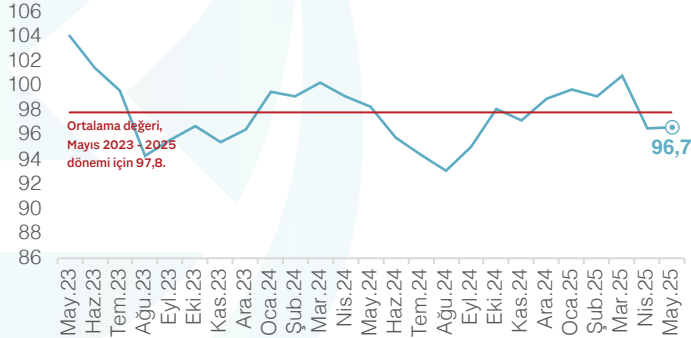

Kaynak: TÜİK

“Ekonomik Güven Endeksinde Sınırlı Artış”

Ekonomik güven endeksi, Nisan ayında 96,6 seviyesine gerileyerek Eylül 2024'ten bu yana kaydedilen en düşük düzeye inmişti. Mayıs ayında ise endeks sınırlı bir toparlanma gösterdi ve %0,05 oranında artış göstererek 96,7 seviyesinde gerçekleşti.

Ekonomik Güven Endeksi

Kaynak: TÜİK

Endeksler ve Değişim Oranları, Mayıs 2025

	Endeks		Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı (%)	
	Nisan	Mayıs	Nisan	Mayıs
Ekonomik Güven Endeksi	96,6	96,7	-4,2	0,05
Tüketici Güven Endeksi	83,9	84,8	-2,3	1,1
Reel Kesim Güven Endeksi	100,8	98,6	-2,3	-2,2
Hizmet Sektörü Güven Endeksi	109,5	110,5	-4,3	0,9
Perakende Ticaret Sektörü Güven Endeksi	110,6	111,2	-2,5	0,6
İnşaat Sektörü Güven Endeksi	85,1	88,4	-4,2	3,9

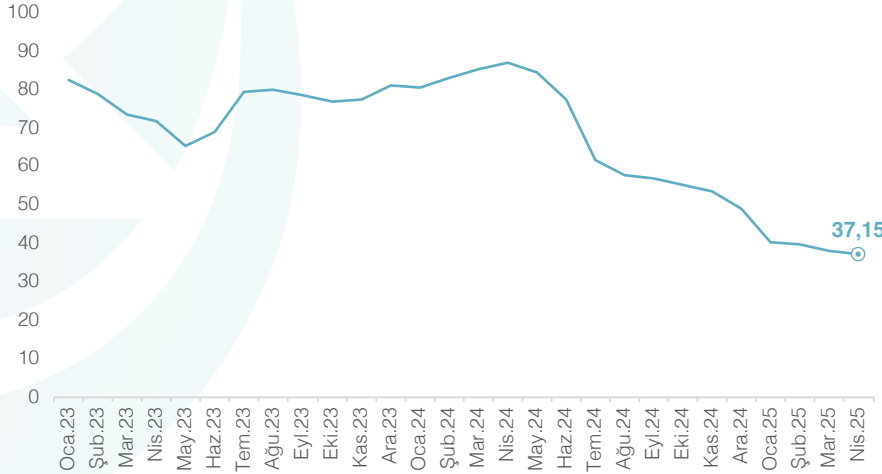
Kaynak: TÜİK

Not: Ekonomik güven endeksi, tüketici ve üreticilerin genel ekonomik durumuna ilişkin değerlendirmelerini, beklentilerini ve eğilimlerini özetleyen bileşik endekstir. Endeksin 100'den büyük olması genel ekonomik duruma ilişkin iyimserliği, 100'den küçük olması ise genel ekonomik duruma ilişkin kötümserliği göstermektedir.

“Aylık H-ÜFE %4,24 Arttı”

Hizmet Üretici Fiyat Endeksi (H-ÜFE) 2025 yılı nisan ayında bir önceki aya göre %4,24, bir önceki yılın aynı ayına göre %37,15 artış gösterdi. Yıllık değişimler incelendiğinde ulaştırma ve depolama hizmetlerinde %31,28, konaklama ve yiyecek hizmetlerinde %41,47, bilgi ve iletişim hizmetlerinde %43,04, gayrimenkul hizmetlerinde %40,74, mesleki, bilimsel ve teknik hizmetlerde %41,73, idari ve destek hizmetlerde %41,82 artış kaydedildiği görülüyor.

H-ÜFE Yıllık Değişim Oranları (%)

Kaynak: TÜİK

“

Hizmet Üretici Fiyat Endeksi (H-ÜFE), ülke ekonomisinde üretimi yapılan hizmetlerin üretici fiyatlarını zaman içinde karşılaştırarak fiyat değişimlerini ölçen fiyat endeksidir.

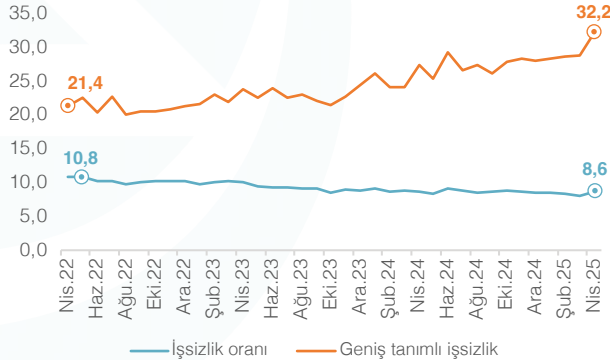
”

“Nisan Ayında İşsizlik Oranında Artış”

Türkiye İstatistik Kurumu'nun Hanehalkı İşgücü Araştırması Nisan 2025 sonuçlarına göre 15 yaş ve üzeri işsiz sayısı bir önceki aya göre 203 bin kişi artarak 3 milyon 63 bin kişiye ulaştı. Bu dönemde işsizlik oranı 0,6 puanlık artışla %8,6 seviyesinde gerçekleşti. İstihdam edilenlerin sayısı ise aynı dönemde 316 bin kişi azalarak 32 milyon 359 bin kişiye geriledi. Bununla birlikte istihdam oranı 0,5 puan düşerek %48,8 oldu. İşgücüne katılma oranı da 0,2 puanlık azalışla %53,4 olarak kaydedildi. Genç nüfus (15-24 yaş) işsizlik oranı ise 0,4 puan artış göstererek %15,7'ye yükseldi.

Nisan ayı verilerine göre en belirgin değişim, geniş tanımlı işsizlik olarak ifade edilen âtil işgücü oranında gözlendi. Mevsim etkilerinden arındırılmış bu oran, bir önceki aya kıyasla 3,2 puanlık artışla %32,2 seviyesine çıktı. Bu artışla birlikte âtil işgücü oranı, pandemi dönemi de dahil olmak üzere 2020 yılı sonrasındaki tüm dönemlerden daha yüksek bir düzeyde gerçekleşti.

Dar ve Geniş Tanımlı İşsizlik Oranlarının Seyri

Temel İşgücü Göstergeleri, 15+ Yaş, Nisan 2025

	Nisan	Bir Önceki Ay	Bir Önceki Aya Göre Fark
	Toplam		
İşgücüne katılma oranı	53,4	53,6	-0,2
İstihdam oranı	48,8	49,3	-0,5
İşsizlik oranı	8,6	8	0,6
Genç nüfusta işsizlik oranı (15-24 yaş)	15,7	15,3	0,4

* Tablodaki rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir. Mevsimsel etkilerden arındırma yöntemi gereği geçmiş aylara ilişkin tahminler revize edilerek yayımlanmaktadır.

İTOSAM

İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tasarım ve Hazırlık | Stratejik Araştırmalar Merkezi

itosamkurumsal

www.itosam.org.tr